

PRIHRANA OZIMIH ŽITARICA

Na izlasku iz zimskog perioda, ozime žitarice posijane u optimalnom roku, nalaze se u fenofazi bokorenja i trebale bi imati par izdanaka u bokoru.

U ovom periodu godine, temperature vazduha su sve češće iznad 5°C, a ova temperatura predstavlja prag iznad kog ozime žitarice počinju da rastu i da se razvijaju. Opšte poznata činjenica da se vazduh zagrijeva brže od zemljišta, govori da je u tom periodu zemljište još uvijek hladno, pa se u njemu intenzivno ne odvija proces mineralizacije organskih materija, što dovodi do manjka pristupačnog azota u zemljištu. Ukoliko su u toku zimskog perioda padavine na nivou prosjeka, lakopristupačni – nitratni oblik azota u zemljištu se spira ispod zone korijenovog sistema (20-30cm), pa je mladim biljkama nedostupan, a u periodu većih padavina može biti i trajno izgubljen za biljke i ispran u podzemne vode.

Zbog toga se **prva prolječna prihrana** obavlja najčešće u periodu od polovine februara do početka marta. Ukoliko se zima završi ranije utoliko se sa prihranom počinje prije. Njom se omogućava dalji optimalni rast i razvoj onih stabala koji će nositi klas odnosno metlicu, odnosno onaj broj klasova po jedinici površine koji obezbjeđuje dobar rod i što bolje iskorišćavanje genetskog potencijala gajene biljke.

Zbog toga je veoma bitno da prva prihrana bude izvedena pravovremeno i sa dovoljnim količinama azotnih đubriva. Nju po pravilu treba obaviti KAN-om. Kod ovog đubriva polovina ukupnog azota se nalazi u nitratnom obliku koji je već posle nekoliko sati od rasipanja po usjevu, dostupan biljkama, za razliku od UREE kod koje se azot nalazi u amidnom obliku, koji da bi bio pristupačan biljci mora ranije da se transformiše u nitratni oblik. Ova transformacija počinje tek kada se zemljište zagrije na 10°C.

U zavisnosti od razvijenosti usjeva i količine padavina u prethodnom periodu količina KAN-a po hektaru se kreće od 140-220 kg. Količina đubriva je veća ukoliko je usjev slabije razvijen, ukoliko je zima bila vlažnija i ukoliko je sorta otpornija na polijeganje.

Nakon bokorenja kod ozimih žita počinje fenofaza vlatanja. U toku ove faze dolazi do izduživanja stabala i formiranja klasova u njima. Tokom vlatanja se formira najvažnija komponenta prinosa zrna, koja je predstavljena brojem klasova po jedinici površine. To znači da se tokom bokorenja formira iz jednog zrna veći broj stabala. Međutim, samo mali broj stabala nastaviće sa rastom i formirati klas. Takođe u početku vlatanja počinje formiranje cvjetova u klasićima, od čega kasnije zavisi i broj zrna u klasu. Zbog navedenog, u toku fenofaze vlatanja potrebe za azotom su i najveće, jer dolazi do izrazitog povećanja habitusa i porasta biomase. Primjenom azotnih đubriva na početku vlatanja obezbjeđuje se normalan nastavak rasta i razvoja biljke.

Zbog toga je veoma važno odrediti vrijeme početka vlatanja jer je to optimalno vrijeme za **drugu proljećnu prihranu**. Ovo vrijeme ne može se preporučiti unaprijed, jer zavisi od sortne osobine i vremenskih uslova. Iskusni ratari znaju da je da se početak vlatanja manifestuje pojavom prvog koljenceta na stablu mlade biljke. U tom momentu se usjevu dodaje od 140-260kg KAN-a po hektaru. Pri upotrebi gornjih granica ratari moraju biti obazrivi jer veće količine azota mogu dovesti do polijeganja usjeva.

Takođe zbog relativno visoke cijene azotnih mineralnih đubriva i opasnosti od ispiranja nitrata u podzemne vode mora se voditi računa o njihovoj racionalnoj primjeni. Samo racionalna primjena azotnih đubriva obezbjeđuje opravdan utrošak sredstva uz zaštitu životne sredine i obezbjeđuje maksimalne i kvalitetne prinose.

Vukota Stanišić, dipl.ing.polj.